

ดอกไม้ใบอรรถนุคดีไทย ๑๑

โดย บั๊กกลอน ๕๗ ๒๗

๕๐ แคน

เจ้าพलयงามตามทางไปกลางทุ่ง เข้มันมุงเขาเขินเดินสะอื้น
ออกหลังบ้านตาลตะคุ่มเป็นพุ่มพีน ร่มรื่นเรียงเคียงตะเดียน
ต้นแดงกร่างกระทุ่มช่อมอก ทั้งช่อดอกดูไสวเหมือนไม้เขียน

วรรณคดี: ขุนช้างขุนแผน (ตอนกำเนิดพलयงาม)

ผู้ประพันธ์: สุนทรภู่

ต้นดอกแค *Sesbania grandiflora*

พืชวงศ์ *Liguminosae*

ชื่อสามัญ *Agasta, Butterfly tree*

Humming bird tree, Agati, หรือ Sesban

Vegetable Humming bird ดูเพร็ดพราว

ต้นดอกขาว แคลำคู่แดง แสงสีส้ม

ชื่อท้องถิ่น แคดอกขาว ดอกแคบ้าน

บ้างแคบ้าน แคดอกแดง ดอกแคแดง

แคบ้านดอกแดง แคแกงหรือต้นแค บ้างแคแดง บ้างแค ต่างหลากหลายแหล่ง
ถิ่นกำเนิด ตะวันออกเฉียงใต้ ใต้ ใต้ต้มแกง หรือตัดแปะอง เข้ายาไทย ไข่ได้การ

บ้างว่าเกิด แถบอินเดีย เขตร้อนชื้น มักชอบชื้น บ้างละเมาะ เลาะริ้วบ้าน
ทั้งกรุงเทพฯ นครสวรรค์ และสุพรรณบุรี มีมากครั้น บำรุงอาหาร ทานอร่อยดี

อีกทั้ง ยังเป็นยา รักษาไข้ ต้นเปลือกกราก ดอกใบ ไข่ทุกที่
มีเบตาแคโรทีน วิตามินบี บำรุงสายตา ส้มพางสี กระถางปล้น

ลดคอเลสเตอรอล ฟอสฟอไรฟิด รักษาบิดมีตัว หัวใจอ่อน
บำรุงตับ ขับพยาธิ แก้ปวดฟัน ที่ลำคัม ขะลอมขรา น้ำคั้นจริง

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

ดอกแค่นี้ มีสีส้ม นั้นกล่าวได้
กลิ่นหอมฉม บ่มใจ ให้ระรวย

ดอกลีไซร์ โฉมเล่า ชาด แดงระวย
ใครงงงวย ชดชกดับพัน พันวันรมย์

ดอกแค่นี้ ทานได้ ให้ประโยชน์
ชะแกงส้ม ตำส้ม นำชิมชม

อร่อยโคตร โทษไม่มี นี้ดูสุด
คนนิยม ชมชื่น ทั่วถิ่นไทย

ดอกแคดี สั้นช้ขอบ ตอบได้นั้น
จิ้มน้ำพริก อีแกงส้ม ห่มลูขใจ

ดอก ยอด ผัก สักกี๋จาน สั้นทานได้
อร่อยหลาย ไม่เคยลืม ปลื้มทุกที

ยำดอกแค เห็นแค่ภาพ ขาบขำสิ้น
จักต้องลอง จ้องไว้ ให้ปรมปริต์

ดูน่ากิน ถวิลเหลือ เมื่อเห็นนี้
ช่อชิมที มีโอภาส ต้องจัตเต็ม

ต้นตอกแคร์เรียจรายอยู่ทำบ้าน
คราถมโภกโยกไกล ไหวงามพริ้ง

ตอกสุคราญปละลาตามปลายกึ่ง
หยดย์อยู่ยั้งตุมบานคละกลานแมลงงู

เหล่าตอกบานก้านแกสร้อนพราวเหลือ
สายบ้ายคล้อยห้อยเหี่ยวเดี่ยวร่วงพรู

ขาวแดงแข่งประเทืองยามเช้าตรู่
ห่อนองดูพื้นล่างบำรุงดิน

คุณค่าหลากหลายแคร์ที่แสนดี
แกงส้มกลมกล่อมพร้อมพวงปลาช่อนเคยฮิน

นำมาล้างลวกจิ้มและยำกิน
หลากหลายสิ้นอร่อยล้ำอาหารไทย

เนื้อไม่แข็งประโยชน์ได้อเนก
สดเพาะเห็ดหูหนูสดงามไซร์

แห้งไปพ่นใช้เป็นพืชขึ้นนมโชน
ทั้งยังได้เปลือกสดทดแทนยา

โรคปากนกกระจอกเจ็บมุมปาก
เคี้ยวแหลวกกินน้ำพัดขจัดโรค

บรรจงถากเปลือกแคลอกโยหนา
ทรงคุณค่าแกงมอรั่มไทย

กุศล คำเพราะ

เห็นดอกแคที่ไร่ให้คิดถึง   ว่าครั้งหนึ่งแม่ปลูกไว้ใกล้รั้วบ้าน
 เป็นแคขาจดต้นใหญ่งามตระการ   ดอกตูมบานเต็มต้นยลดูชื่นใจ
 เราชดช้อยกันเก็บทั้งดอกและยอดอ่อน   มาหนึ่งกับปลาช่อนตัวใหญ่ใหญ่
 น้ำพริกฝีมือแม่แซ่กว่าใคร   กินแล้วได้ความอร่อยสุขสำราญ
 บางครั้งเราชดช้อยกันเก็บดอกแค   เอาไปให้แม่ซื้อตัดไว้ที่บ้าน
 ได้มีผักสำหรับจัดภัตตาหาร   ถวายสมภารภิกษุเณรและเถรชี่
 เมื่อนึกถึงเรืองราดคราเดยอวัย   ดองกัณฑ์เบรมปรีดีมีสุขศรี
 พ่อแม่พี่น้องครบอบอุ่นดี   เล่าเรื่องนี้เพราะมี "แค" บันทดใจ

© ไร่รัตน์ ภาสกีานนท์

ดอกแค่นี้ที่ทุกบ้านนั้นรู้จัก เพราะรักในรสแก่งเลี่ยมอมควาหวาน

ใส่กึ่งอัตรา สดชื่นลิ้นกินมานาน แลรสราญยามได้ลิ้มชิมแก่งดี

ต้นแค่นี้มีชื่อหลากหลายหลายชื่อ นามระบือคือแคบ้านขาวแดงสี

แคดอกขาวแคดอกแดงแคแก่งมี หลากหลายทุกชื่อมีคนนิยม

ถิ่นกำเนิดเจ็ดควายในอินเดียน แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้เหมาะสม

ปลูกกันทุกบ้านทั่วไทยได้เกสรวิจิตร รสไม่ขมกลมกล่อมดีมีราคา

ลักษณะดอกออกคล้ายดอกถั่ว ออกดอกช่อไว้เป็นช่อก็หอมหนา

ดอกสีขาวหรือสีแดงร้อนแรงหนา ดอกออกมาได้ทั้งปีมีประวีณ

สรรพคุณพูดได้ไม่มากนัก หลากอย่างจนทุกส่วนล้วนไม่ทิ้ง

ยอดแคนั้นอุดมด้วยวิตามินจริง คู่กันยังดีด้วยสร้างภูมิคุ้มร่างกาย

รักษาหวัดดับพิษร้อนกระหายน้ำ คุณค่าล้ำยังมีมะเร็งเจ็ทเทสหลาย

ด้วยความจำเป็นบรรเทาไข้ได้มากมาย บำรุงร่างกายบำรุงสายตาคุณค่าดี

ควรทุกบ้านนั้นปลูกต้นแคไว้ เพราะจะได้ประโยชน์ใดก็ดี

ชีวิตเราทุกวันสุขสันต์มี ชื่นชมดีมีแคไว้ในครอบครัว

อาหนนท์ ศรีวิสูตร

ยามฉันท์เวียงมาฟ้าชุ่มฉ่ำ   มองเห็นน้ำเงี้ยวในคลองใส
เห็นมัจฉาตัวน้อยว่ายลอยไป   ข้างลำน้ำใจยิ่งนิ่งพักขม

ต้นไม้งามขึ้นใจ ใบขึ้นฉ่ำ   ทำองท่งนาเสียวล้าंगามสุขลสม
ควายเล็มหญ้าเอื้องอยู่ดูรื่นรมย์   เสียวระงมกบเสียดเสียดหุดัง

ที่ร่มน้ำแค ไหลยักิ่ง ไกวแกว่ง   ดูแข็งแรงต้นใหญ่ได้ปลุกฝัง
ให้ร่มเงาหนักมากทำรัง   ยามได้นั่งยืนเสียวเพียงพาเพลิน

ดูตอกแคบานขาวพราวล้ำต้น   ลมพัดห่อนใบปลิวลือลือลอยเห็น
กลิ่นแคหอมอ่อมใจสุขใจเกิน   เมื่อยามเดินเก็บไ้วพอ ได้กิน

แคตอกงามถูกใจ ได้กินแล้ว   พืชนี้เบ็นลสมไพรไม่ตีฉิ่น
ตอกและใบมีค่าเป็นอาสินต์   ต้มแกงผัก ได้กลิ่นรับผินมา

สะกิดใจให้คิดถึงความหลัง   ยามเมื่อครั้งเวียงเกษตรเหตุนี้เห็น
ตั้งอยู่หอบางแคแก่เสียวนา   ไม้รู้ว่าเกี่ยวกันนั้นอย่างไร

มีหลายชื่อหรือเรียกว่าแคแดด   อยู่ในแควตองลือไม่ลือลือ
แตกกิ่งก้านหน้าฝนต้นโตไว   ปลุกเอาไ้วตามคันท่งนาข้างน้ำดู

ถึงหน้าร้อนอ่อนใจ ใบลือลือ   ร้อนเหลือทนแดดกล้าพาอดสู
ตอกแคลือลือใบน้อยลือลือลือ   ต้นยังอยู่ยามฝนคืนฟ้าเงดงาม

อัญชลี ณ เชียงใหม่

ไม้ในวรรณคดีต้นไม้เนื้อแข็งคือแคขาว ในเรือกราบเจ้าพลาญงามถูกขุนแผน

ในตอหนึ่งทีซุงข้างสุดเคียดแค้น สิงอาจแผนล่องใบฟ้าในป่าดง

แคต้นนี้มีท่อนไปให้ได้เห็น ต้นแคเด่นเป็นริ้วบ้านลานประสังข์

ตามข้างทางท่องเที่ยวตามป่าพง แคต้นตรงยังเห็นได้ที่ปลายนา

ไม้ยืนต้นดอกแคแต่ไม้ใหญ่ เห็นแต่ไกลดอกสีขาวหรือแดงหนา

คล้ายดอกถั่วดอกเป็นช่อล่อภุมรา มีกิ่งก้านสาขาแผ่โตไฉ

ดอกยอดใบให้หามาปรุงอาหาร ต้มเอเคียวหลายเมนูเอยากุ้งใหม่

เป็นผักลวกจิ้มน้ำพริกอร่อยยิ่งใจ แกงส้มใส่ดอกแคแฉะไข่เจียว

อีกหลากหลายเมนูรสเลิศหรู แคผัดหมูผัดกุ้งผัดเต้าเจี้ยว

ผัดกระเพราไข่ดาวก็อร่อยยิ่ง ทานหนึ่งอร่อยเดียวไม่พอขออีกจาน

มีอีกนะดอกแคขมแบ่งทอด ดอกแคทอดใส่ไข่ได้ทั้งนั้น

ยำดอกแคทำแกงจืดกินน้ำทาน คืออาหารอร่อยปรุงปรุงดอกแค

งดูพร สุวรรณปากแพรก

ยามลมหนาวไซยพลัดผ่านทิวทุ่ง
รวงข้าวสุกมริ้วพลัดยอตะใบ

อาทิตย์มุ่งทอแสงแรงสดได้
แลใสวเหนือองอร่ามเงดงามตา

เป็นสัณยภาว่าฉันทพิสน์เปลี่ยนแล้อ
ให้ระอ้ง ไร่หัดลมจะเฮื่อนมา

เหมันต์แคล้งคัล้อยเคลีอนแลื่อนมาหา
รับเร้งหาเลื้อนพ้ามาอบอุ้นกาย

เลื้อกอาหารการกินให้เหมาะสม
เตรียมพิชฉักที่เป็นพิชสมุนไพร

คุมอารมณให้สุขสันต์นิรันดร์หมาย
ปรุงกินได้ทั้งดอกรใบก่อนใจมา

โบราณว่าปลูกต้นแคไว้หลังบ้าน
ทำแกงส้มยำดอกรแคก็ได้หา

เด็ดดอกรบานทำอาหารกินได้หนา
ยอต่ออันหนาจิมปลาร้าอย่าบอกรใคร

ต้นแคนี้้เป็นพืชตระกูลไสน
ใบรูปทรงขนนกเกาะก้านใบ

ไม่ใหญ่โตพอเอื้ออุมเก็บกินได้
จึ้นเรียงรายเป็นระเบียบเรียบร้อยดี

สีดอกรนั้นเมื่ทั้งขาวและสีแดง
ดอกรสีขาวจากภาคกลางจ่าให้ดี

จึ้นกับแหล่งกำเนิดพันธุ์ให้ต่างสี
ภาคเหนือมีดอกรสีแดงแลล่งใจ

หากว่าใครแคร์โรคภัยและสุขภาพ
ควรจ่าเป็นจักรับหามาเรื้อไว

ต้องจ่าภาพต้นแคให้จ่งได้
กินก็ได้หากก็ได้จ่าไว้เออย

อสัยพร แลนองษ์

เพ็ญนิก ได้ ต้นไม้ดี ที่กล้าอาบ
 แดงบ้าน แดงกิ่งก้าน มากจริงหนา
 เป็นต้นไม้ โตเร็วดี ที่พบมา
 เบื่ออกต้นหนา สะเก็ดมี สีน้ำตาล

อันดอกแค รู้แน่แน่ ว่าอร่อย
 เคยทานบ่อย ใส่แกงส้ม น้ำต้มหวาน
 ยังชอบซื้อ ในพฤษภา มาอาบ
 ท้องบ้าน ชอบบั้งสีน กินดอกแค

กินแล้วอร่อย ให้จิตใจ ระวังร้อน
 ดอกอื่นอื่น ที่ไหนไหน ไม่แยแส
 จิ้มน้ำพริก แดงอร่อย ค่อยค่อยแฉ
 สุขจริงแท้ แน่ยิ่งนัก รักจากใจ

ดอกแคสร้าง ภูมิคุ้มกัน ป้องกันหวัด

ใบสกัด ตับพิษร้อน ผ่อนกระหาย

สรรพคุณ ดีกระดูก สุขุภระชา

คนมากหลาย ฝ่ำถวิล กินดอกแค

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ดอกแคสีขาวและสีแดง

นำมาแกงหนึ่งทอด ได้หลากหลาย
แกงส้มกุ้งโขบแบ่งทอดกรุบกรอบกราย
เก็บจากทำยสวนหลังบ้านมาหตะ ไท

ทอดมันให้ดำ ไว้ใช้ประโยชน์

ไม่สูงโพดดอกเด่นเห็นใส

ทั้งยอดอ่อนสีออกเด็ด ได้ตั้งใจ

ดอกไวไวใส่น้ำเย็นเป็นผักแกม

น้ำพริกปลาทูะปลาท้มหรือปลาร้า

อร่อยจ้ำลดยอดแคมีดอกแถม

ไฉ่แม่ซ่าขาวอีกจานเนื้อเค็มแฉม

ไม่ลาแรมร้าง ไปไกลแม่เลย

ดวงพร เดชกุลฑ์

